

บรรณานุกรม

เอกสารชั้นต้นภาษาไทย

ก. เอกสารที่ยังไม่ได้พิมพ์

1) ห้องวิจัยมานุ กรมศิลปากร

1.1) จดหมายเหตุรัชกาลที่ 5

มคที่ 169/10 สารตราเรื่องให้พระยาสุรศักดิ์จัดการภาษีฝิ่น.

มคที่ 169/11 สารตราถึงพระพิศณุเทพเรื่องจัดการภาษีบ่อนเบี้ยภาษีฝิ่น.

มคที่ 183/5 พระราชโองการเรื่องประกาศภาษีไม้ขนสักและไม้กระยาเลย จ.ศ. 1236.

2) หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร

2.1) เอกสาร รัชกาลที่ 5

ก. 13.1/40 เรื่องเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีผู้ดูแลฯ ถวายบัญชีต่าง ๆ ที่ได้จัดซื้อในกองทหาร
ปี ร.ศ. 112.

ก. 13.2/8 ลำเนาที่ 47/9 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทรงพระกรุณาฯ พระจุลจอมเกล้าอยู่หัว 2 พฤศจิกายน ร.ศ. 109.

กษ. 1/3 กระทรวงเกษตราธิการขึ้นกระทรวงพระคลังข้างที่ 2 ตุลาคม ร.ศ. 115 -
2 เมษายน ร.ศ. 116.

กษ. 1/6 เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี.

กษ. 2/1 เรื่องตั้งตำแหน่งเสนาบดี ร.ศ. 111.

กษ. 3.2/10 การเก็บเงินค่านามณฑลต่าง ๆ.

กษ. 3.2/15 เงินค่านาและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ตามหัวเมือง พระยาสุรศักดิ์มนตรีคิดจะให้
เจ้าเมืองส่งมายังกรุงเทพฯ 6 - 9 ตุลาคม ร.ศ. 112.

- กษ. 3.3/10 กรรมการตัดสินความนาและคดีเรื่องนา รวมหลายปี ร.ศ. 115 - ร.ศ. 118
(24 เมษายน ร.ศ. 115 - 11 พฤษภาคม ร.ศ. 120).
- กษ. 3.3/12 ความนาเกี่ยวแค้นในบังคับฝรั่งเสสกับกรมหมื่นพงษา ปีร.ศ.115 (21 สิงหาคม -15 ตุลาคม ร.ศ. 115).
- กษ. 4/2 หึงที่ระหว่างกรมยุทธนาธิการและกระทรวงเกษตร 7 กุมภาพันธ์ ร.ศ. 111 -
10 มิถุนายน ร.ศ. 113).
- กษ. 4.1/4 ขอพระบรมราชานุญาตออกประกาศเปลี่ยนวิธีเก็บอากรใหม่ 28 มีนาคม ร.ศ. 112
ถึง 8 มิถุนายน ร.ศ. 119.
- กษ. 4.4/5 ประกาศพระบรมราชโองการ หมายเลข 1 23 ตุลาคม ร.ศ. 115.
- กษ. 6.1/15 รายงานตลอดประโยชน์กรมราชโลหกิจ 29 เมษายน ร.ศ. 117.
- กษ. 6.2/1 พระราชบัญญัติบ่อแร่ (15 มีนาคม ร.ศ. 113 - 17 มกราคม ร.ศ. 117).
- กษ. 6.5/8 จัดการเหมืองแร่ที่บุกทางภูเก็ศ ตะกั่วป่า มีเรื่องของอินยิเนียไปตรวจสายน้ำ
บ่อแร่เป็นต้น (7 พฤษภาคม ร.ศ. 112 - 24 พฤษภาคม ร.ศ. 127).
- กษ. 9.1/1 เรื่องข้อบังคับต่าง ๆ ที่จะต้องใช้ในการชุกคลองแลควมเห็นที่จะจัดการเรื่อง
ที่ดิน 30 มิถุนายน ร.ศ. 115.
- กษ. 9.4/3 หนังสือพระบรมราชานุญาตชุกคลอง เล่ม 1 วันที่ 17 มกราคม 2431.
- กษ. 10.1/1 ชื่อและจำหน่ายเข้า 3 มีนาคม ร.ศ. 111 - 6 มิถุนายน ร.ศ. 112.
- กษ. 12.1/1 พระราชบัญญัติค้าขายทั่วไป 21 พฤศจิกายน ร.ศ. 114 - 14 มีนาคม
ร.ศ. 115.
- กษ. 12.1/2 พระราชบัญญัติวิก ซึ่ง ตวง.
- กษ. 12.2/12 สมเด็จพระเจ้าน้องยาเชอกรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย กราบพูลเกล้าฯ ถวาย
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 8 พฤษภาคม ร.ศ. 124.
- กษ. 12.2/14 เรื่องบริษัทชุมพรและบริษัทพอกหนัง 7 กุมภาพันธ์ ร.ศ. 126 - 10
กรกฎาคม ร.ศ. 127.
- กษ. 12.2/17 บริษัทบางกอกชิตีแบงก์ทุน จำกัด

- ค. 9.2/26 เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีกู้เงิน 24 สิงหาคม 2448.
- ค. 9.40/2 รายงานโรงสีไฟเงินออกไปของสมเด็จพระเจ้าจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 2 กันยายน ร.ศ. 109.
- ค. 9.40/3 เงินค่าเช่าโรงสีของเจ้าฟ้าศิริราช นายห้างวินเซอร์ แอนด์ คอมปะนี เซาท์ ร.ศ. 110.
- ค. 9.40/5 ห้างเอมาควิลด์เช่าโรงสีกลไฟบางกอกของสมเด็จพระเจ้าฟ้าอภัยวงศ์เสาวราช 3 สิงหาคม ร.ศ. 114.
- ค. 9.48/23 เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีจะชายที่ตำบลคลองบางนางหงษ์ 7 เมษายน - 20 เมษายน ร.ศ. 118.
- ค. 14.4/3 เรื่องภาษีเงินหัวเมืองลาวและเขมรฝ่ายเหนือ 14 มกราคม ร.ศ. 109 - 30 กันยายน ร.ศ. 111.
- ค. 14.10/13 อากรเงินเมืองลาว 6 มีนาคม ร.ศ. 113 - 19 พฤษภาคม ร.ศ. 114.
- ค. 19/4 ค่าปลุกษาขังเห็นจกกองทัพไปราชการเมืองหลวงพระบางรวมทั้งสิ้น 167 คน 13 - 27 กุมภาพันธ์ ร.ศ. 107.
- บ. 8.1/39 เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 6 กุมภาพันธ์ ร.ศ. 115.
- บ. 8.1/39 เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีบอกขาที่บ้านตำบลศาลาแดง ตำบลหัวลำโพง 11 กันยายน ร.ศ. 115 - 26 สิงหาคม ร.ศ. 118.
- บ. 8.1/41 เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีขอเงินไปทำการป่าไม้และชดวายุที่ดินทั้งหมดเป็นประกัน 10 กันยายน ร.ศ. 117.
- บ. 10/5 สำเนาคำปฏิญาณของเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี ร.ศ. 102.
- ม. 16/10 รายงานพระองค์เจ้าเพ็ญเสด็จตรวจการป่าไม้ 1 พฤษภาคม ร.ศ. 112.
- ม. 16/10 รายงานพระองค์เจ้าเพ็ญเสด็จตรวจการป่าไม้ 1 พฤษภาคม ร.ศ. 122 - 5 พฤษภาคม ร.ศ. 122.
- ม. 16/11 เรื่องพระยาสุรศักดิ์มนตรีส่งรายงานเรื่องข้าหลวงไปตรวจป่าไม้เมืองตาก เมืองพม่าแถบอังกฤษแดนเลยไปอินเดีย 13 กุมภาพันธ์ ร.ศ. 111 - 4 พฤศจิกายน ร.ศ. 112.

- ม. 16.1/16 ความเห็นแลคำแนะนำของคาร์แนคในเรื่องการจัดการป่าไม้ที่เกี่ยวกับบริษัท บอมเบ 31 ธันวาคม ร.ศ. 117 - 10 มกราคม ร.ศ. 117.
- ม. 16.1/19 จัดการแก้ไขเรื่องสัญญาไม้ที่ขัดข้องกับบริษัทต่าง ๆ และเจ้านายเมืองลงเรียกเงินแก่บริษัท.
- ม. 16.1/27 มิสเตอร์ เอช สะเลค รายงานการป่าไม้ 26 มิถุนายน - 3 ธันวาคม ร.ศ. 115.
- ม. 16.2/58 เรื่องบริษัทบอมเบย์เบอร์มาขอเช่าทำป่าไม้และมีเรื่องบริษัทบอร์เนียวขอทำคามเกี่ยวด้วย 31 กรกฎาคม 2435 - 18 ตุลาคม 2443.
- ม. 16.2/83 ป่าไม้กระยาเลยศรีราชา 20 กรกฎาคม ร.ศ. 124.
- ม. 16.2/83 พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ถึงสมเด็จพระยาภาวราง-ราชานุภาพ 15 สิงหาคม ร.ศ. 124.
- ม. 16.2/83 เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ 3 กันยายน 2449.
- ม. 16.2/83 หนังสือกำหนดอำนาจสำหรับบริษัทศรีราชาทุน จำกัด มกราคม 2451.
- ม. 16.2/83 รายงานตรวจไม้ศึ. เขา 8 ตุลาคม ร.ศ. 128.
- ม. 16.2/83 รายงานของ เอช ตำบล ฮอด ผู้แทนบอร์เนียว ตุลาคม ร.ศ. 128.
- ม. 58/88 รายงานกรมหมื่นพิชิตบริหารเรื่องจัดการเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง พฤษภาคม ร.ศ. 103.
- ม. 58/88 เจ้านครลำปางเจ้านายเหนือเสนอพร้อมมอมอำนาจให้เป็นผู้รักษาป่าไม้แม่ต่านทำหนังสือสัญญากับมอมปอกคนในบังคับอังกฤษ.
- ม. 62.1/40 รายงานพระอินทราภิบาล.
- ม. 62.1/46 หนังสือราชการปี 129 กระทรวงมหาดไทย ราชการฝ่ายเมืองหลวงพระบาง.
- ม. 62.1/49 หนังสือราชการฝ่ายเหนือหลวงพระบาง.
- ม. 62.1/58 หนังสือราชการปี ร.ศ. 109 กระทรวงมหาดไทย ราชการฝ่ายเมืองหลวง-พระบาง 5 พฤษภาคม ร.ศ. 112.
- ม. 63/2 ปราบปรามผู้ร้ายเงี้ยวซึ่งก่อการจลาจลเมืองแพร่.

ม. 63/2 รายงานหลวงจันทรมาลย์.

ยธ. 5.7 กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงษ์กราบทูลกรมขุนนริศรานุวัดติวงศ์ 16 มีนาคม ร.ศ. 119.

ยธ. 13.10/14 เจ้าพระยารัตนบดินทร์กับเจ้าพระยาสุรศักดิ์วิภาทกันด้วยเรื่องที่ดินตำบล-
บางบัวทองกับเรื่องบริษัทไปอยู่ฟ้องราษฎรเกี่ยวกับที่ดินตำบลนั้น ร.ศ. 116.

สมุดพิเศษรัชกาลที่ 5 จ.ศ. 1236-1246 เล่ม 14.

2.2) เอกสารรัชกาลที่ 6

กษ. 6.1/7 อนุญาตให้ทำเหมืองแร่ถลจันทุวี่มีเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีทำเป็นต้น

12 มกราคม - 2 มีนาคม พ.ศ. 2462.

ค. 1/4 เรื่องการค้าขายในประเทศสยามกำลังทรุดโทรม 12 ธันวาคม 2453.

ค. 1/12 หุ้นส่วนของพระคลังข้างที่ในบริษัทเรือเมล์สุพรรณพานิช 23 ธันวาคม 2454
ถึง 30 มกราคม 2454.

ค. 1/57 ขออนุญาตให้ซื้อหุ้นใหม่ของบริษัทพานิช.

ค. 4/7 หนังสือพระยาสุภกรณบรรณสาร กราบทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ
25 พฤษภาคม ร.ศ. 131.

ค. 4/7 เรื่องจะฟ้องบริษัทธรรางซึ่งทำผิดสัญญาหุ้นดิเบนเซอร์ 22 พฤษภาคม 2455
ถึง 13 สิงหาคม 2456.

ม. 14.1/13 เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีขออนุญาตทำป่าไม้ขอนแก่นเมืองสวรรคโลกแลจังหวัดตาก
14 พฤศจิกายน 2456 - 23 มกราคม 2459.

รล. 20/13 บริษัทปูนซีเมนต์ไทยมีเงินทุนพระคลังข้างที่ 30 พฤษภาคม 2456 ถึง
29 มิถุนายน 2464.

รล. 20/22 เรื่องบริษัทพานิชยนาวิสัย 27 กรกฎาคม 2460 - 8 ธันวาคม 2469.

รล. 20/43 บริษัทเคินเรือพระยาสุโขมณียูนิค 15 มิถุนายน - 22 กรกฎาคม 2465.

2.3) เอกสารรัชกาลที่ 7

- กษ. 5/2 วางระเบียบการอนุญาตทำป่าไม้กระยาเลย 30 สิงหาคม พ.ศ. 2469.
- กษ. 5/4 เรื่องบัญชีสำรวจรายชื่อป่าไม้ ขนาดป่า จำนวนไม้กับชื่อบุคคลหรือบริษัทที่รับทำป่าไม้
แล้ว 30 เมษายน - 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2470.
- กษ. 5.1/1 สำนักกรมป่าไม้พระยาพนดลารักษ์ถึงอธิบดีกรมป่าไม้ไปตรวจป่าไม้ศรีราชา
24 กันยายน 2469.
- กษ. 5.1/1 บริษัทป่าไม้ศรีราชา 4 กุมภาพันธ์ 2440 - 11 กุมภาพันธ์ 2469.
- ค. 4/2 บัญชีรายไครายจ่ายของรถไฟสายพระพุทธรบาท 28 กุมภาพันธ์ 2453 ถึง
16 ธันวาคม 2454.
- ค. 10/1 แบงก์สยามกัมมาจล 11 พฤษภาคม 2469 - 15 มิถุนายน 2475.
- ค. 17/4 ตัดบัญชีรายเจ้าพระยายมราชเป็นหนี้โรงไฟฟ้าหลวง 31 ตุลาคม 2471 ถึง
28 พฤศจิกายน 2471.
- พ. 1/8 กรมพระนครราชสีมา ทูลกรมพระสวัสดิ์วัฒนวิเศษ 29 สิงหาคม 2469.
- พ. 1/8 ฎีกาพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนครราชสีมาประพันธ์พงศ์ เกี่ยวด้วยบริวารรณรง
พระพุทธรบาท พระราชทานยกหนี้ และพระราชทานที่นาเป็นสิทธิ์
19 เมษายน 2469 - 16 มีนาคม 2472.
- พ. 10/2 สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน กราบบังคมทูลเกล้าฯ ถวาย
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว 9 มกราคม พ.ศ. 2471.
- พ. 12/2 บริษัทไฟฟ้าสยามคอปเปอร์เรชั่น 28 มกราคม - 22 มีนาคม 2460.
- พ. 12.1/2 พระคลังข้างที่ซื้อหุ้นบริษัทรณรงไทย 28 มกราคม - 20 สิงหาคม 2469.
- พ. 12.1/3 บริษัทรณรงไทยขอลดจำนวนทุน 12 เมษายน 2470.
- พ. 12.1/4 บริษัทรณรงไทยขอเลิกบริษัท 17-23 พฤษภาคม 2470.
- รล. 18/6 นางคริสเตียนและเนลสันตั้งบริษัททำการก่อสร้าง 6 มีนาคม 2472 ถึง
9 เมษายน 2473.
- รล. 18/47 เรื่องบริษัทสยามซีเมนต์ทูลเกล้าฯ ถวายปรอสงปกคัสเพื่อทรงรับแชร์
17 เมษายน - 8 กรกฎาคม 128.

รล. 18/47 เรื่องบริษัท สยามนิเมนต์ 2 มิถุนายน 2470 - 15 พฤษภาคม 2472.

รล. 20/29 ฎีกาเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีขอทำรกรางสายตลาตหฺล 15 มีนาคม 2469 ถึง 5 กรกฎาคม 2472.

รล. 20.3/5 เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีขอตั้งบริษัททำน้ำศาลเมืองชลบุรี 8 มิถุนายน 2470 ถึง 17 เมษายน 2471.

2.4) เอกสาร • เทรใหม่

เอกสาร เทรใหม่ 13/467 เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีขำรื่อการที่คิดจะตั้งบริษัททำการเพาะปลูกควยทุนของชาวญี่ปุ่น.

เอกสาร เทรใหม่ 86/3839 หนังสือพระยาสุรศักดิ์มนตรี เสนาบดีกระทรวงเกษตรพาณิชย์การกราบหุลกรมหลวงเวระวงศวโรปการ เสนาบดีกระทรวงต่างประเทศ 7 สิงหาคม ร.ศ. 113.

2.5) เอกสารส่วนบุคคล

สบ. 001/7 กราบบังคมทูลความเห็นเรื่องรัฐบาลสยามอยู่ใต้อินฟูลองร้งอังกฤษมากเกินไป 6 สิงหาคม 2460.

สบ. 001/12 รายงานการตรวจราชการนครราชสีมา อุบล และมณฑลภาคพายัพ พ.ศ. 2453.

สบ. 001/20 บริษัทพาณิชย์นาวีสยาม ซาคหฺน คาชาย ลมละลาย 26-31 สิงหาคม 2463.

สบ. 2.8/1 บันทึกป่าไม้แม่ตาและป่าไม้เมืองรองกับป่าไม้แม่สติดิ 13 สิงหาคม ร.ศ. 128 ถึง 12 มิถุนายน ร.ศ. 129.

สบ. 2.8/3 เรื่องป่าไม้แม่ตาและเมืองรอง กับสัญญาซื้อขายไม้ต่าง ๆ พร้อมทั้งหลักฐานที่ประกอบการะตั้งบันทึกทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพะปกเกล้าเจ้าอยู่หัว.

สบ. 2.8/8 บันทึกความเห็นเรื่องระเบียบการอนุญาตป่าไม้ 7-13 พฤศจิกายน 2469.

สบ. 2.8/9 บันทึกเรื่องป่าไม้เมืองตาและเมืองรอง พ.ศ. 2470.

สบ. 2.33/6 สำเนาฎีกาของเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี เรื่องบริษัทศรีราชาขอประทานกรมทูต
พระเจ้ายมวงศ์เชอกรมพระยาคำรงราชานุภาพ 4 มีนาคม พ.ศ. 2440 ถึง
กุมภาพันธ์ 2470.

สบ. 2.33/6 เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีกราบทูลกรมพระสวัสดิ์วัฒนวิเศษ 26 ตุลาคม 2470.

สบ. 2.42/9 เรื่องฝรั่งเศษขอทำป่าไม้ พ.ศ. 2467.

ข. เอกสารที่พิมพ์แล้ว

กฎหมายตรา 3 กวาง, เล่ม 3. พระนคร: องค์การศาลฎีกา, 2505.

"พระราชบัญญัติเปลี่ยนวิธีเก็บภาษีไม้กระยาเลย ร.ศ. 119" ประชุมกฎหมายประจำศก. ...
17 (ร.ศ. 119): 478.

"ประกาศถอนระบบราชานุญาตพิเศษซึ่งได้รับพระราชทานแก่บริษัทธรรมาภัยพระพุทธรูป"

ประชุมกฎหมายประจำศก. 42 (กรกฎาคม พ.ศ. 2472): 282.

"ประกาศไม่ขออนุญาตและไม้กระยาเลย" ราชกิจจานุเบกษา. 1 (จ.ศ. 1236): 46.

"พระราชบัญญัติสำหรับหอรัษฎากรพิพัฒน์" ราชกิจจานุเบกษา. 1 (กรกฎาคม 2417): 65-71.

ประชุมพงศาวดารภาคที่ 24. พระนคร: องค์การศาลฎีกา, 2504.

ประชุมพงศาวดารภาคที่ 62. พระนคร: องค์การศาลฎีกา, 2512.

ประชุมพงศาวดารภาคที่ 75 ปรากฏย่อตอนที่ 1. พระนคร: องค์การศาลฎีกา, 2512.

ประชุมพงศาวดารภาคที่ 78 ปรากฏย่อตอนที่ 2. พระนคร: องค์การศาลฎีกา, 2513.

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. ประชุมพระราชหัตถเลขาที่ทรงบริหารราชการ

แผ่นดิน ภาค 3 ตอน 2. พระนคร: สำนักนายกรัฐมนตรี, 2513.

_____. "พระราชดำรัสทรงแถลงพระบรมราชาธิบายแก่ข้าราชการปกครองแผ่นดิน." ใน
ประวัติศาสตร์และการเมือง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518.

ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้ายม. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 5.

กรุงเทพฯ: องค์การศาลฎีกา, 2504.

ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 2-4

กรุงเทพฯ: องค์การศาลฎีกา, 2504.

ราชโองกิจและภูมิวิทยา, กรม. จดหมายเหตุว่าด้วยการระดมเมืองรบในประเทศสยาม.
พระนคร: กรุงเทพฯเคลิเมนต์, 2468.

หนังสือ

กมล ชูทรัพย์. ธุรกิจทั่วไป. พระนคร: แพร่พิทยา, 2513.

เกษตร, กระทรวง. ประวัติกระทรวงเกษตร. พระนคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2500.
(พิมพ์เป็นที่ระลึกในงานเปิดที่ทำการกระทรวงเกษตร, 1 เมษายน พ.ศ. 2500).

กาญจนา ห่อนบุญเต็ม, วัชรวิ ศุภกรโยธิน และบรรจง อยู่ทอง. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ
ธุรกิจ. พระนคร: รามคำแหง, 2515.

ฉัตรทิพย์ นาดสุภา, บรรณาธิการ. วิวัฒนาการทุนนิยมของไทย. กรุงเทพมหานคร:
สารศึกษาการพิมพ์, 2523.

ชัย เรื่องศิลป์. ประวัติศาสตร์ไทยสมัย พ.ศ. 2352 - 2453 คำนศรษฐกิจ. พระนคร:
ไทยวัฒนาพานิชย์, 2523.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ชีวิตและงานของเทียนวรรณและ ก.ศ.ร. กุหลาบ. พระนคร:
สำนักพิมพ์ธีรนันท์, 2522.

เทียม คมกฤส, ศาสตราจารย์. การป่าไม้ในประเทศไทย. พระนคร: โรงพิมพ์การศาสนา
2513.

_____. นโยบายการป่าไม้. พระนคร: คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
2514.

_____. เรื่องป่าไม้ในประเทศไทย. พระนคร: โรงพิมพ์โสภณพิพัฒน์กร, 2482.
(ที่ระลึกในการฉาปนกิจนายอึ้งยุกทลง ลำซำ ณ. วัดทรงธรรมชาติ วันที่ 2 มกราคม
2482).

คำรกราชานุภาพ, สมเด็จพระกระษยา. ความทรงจำ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์-
เสวีวิทยบรรณาการ 2518.

- คำทรงราชานุญาต และ นริศรานวัตรตีวงศ์. สมเด็จพระกระยา. สาส์นสมเด็จพระเจ้า. (ม.ป.ท.,
ม.ป.ป.) พิมพ์ในงานสถาปนาภิเศกนางบาง ปิ่นรอด ณ เมรุวัดธรรมิกราช
จังหวัดอยุธยา 30 มีนาคม 2495.
- ฉนวน เบิร์มรัสมิ. อุตสาหกรรมป่าไม้กับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ. พระนคร:
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2505.
- บรมบาทำรุง, พระยา. ประวัติกระทรวงเกษตรธิการ, ร.ศ. 128. (ม.ป.ท., ม.ป.ป.).
ป่าไม้, กรม. ไม้และของป่าบางชนิดในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สมัยนิยม, 2491.
ภาพยนตร์วังหลวงนคร, จอมพลพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยา. ตำนานพระมหากษัตริย์.
(ม.ป.ท., ม.ป.ป.)
- ราชบุรีศิริเรกฤทธิ์, กรมหลวง. ข้อเล็กน้อยที่ติดโรงเรียนกฎหมาย ร.ศ. 119.
(ม.ป.ท., ม.ป.ป.)
- รังสรรค์ ชะพรังษ์, บรรณาธิการ. สังคมกับเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519.
- โละกิจ, กรม. ประวัติกรมโลหกิจ. พระนคร: โรงพิมพ์บริการทอง, 2506. อนุสรณ์
วันสถาปนากรมโลหกิจครบรอบ 72 ปี, 1 มกราคม 2506.
- วิจิต ไทยกล้า. "การทำลายป่าและปลูกสร้างสวนป่า." ใน จดหมายเหตุและสารคดีบริษัท
ศรีมหาราชาจำกัด. หน้า 112-126. บริษัทศรีมหาราชาจำกัด. พระนคร:
ศิลปการพิมพ์, 2510 (พิมพ์เนื่องในโอกาสครบรอบ 20 ปี, มกราคม, 2510).
- เวงค์, เกลาส และ โรสเซ็นแบร์ก, เคลาส. เยอรมันมองไทย. กรุงเทพมหานคร:
ศึกษิตสยาม, 2520.
- เวลส์, ควอริช. การปกครองไทยสมัยโบราณ. แปลโดย กาญจนี สมเกียรติกุล และ
ยุพา ชุมจันทร์. กรุงเทพมหานคร: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2519.
- สง่า กาญจนาคพันธ์. ประวัติการค้าไทย. กรุงเทพมหานคร: หอการค้าไทย, 2521.
- สุรศักดิ์มนตรี, จอมพลเจ้าพระยา. ประวัติการของจอมพลเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี 4 เล่ม.
พระนคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์, 2504.
- แสงไสม เกษมศรี, ม.ร.ว. และ วิมล พงศ์พิพัฒน์, ประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์
รัชกาลที่ 1 - รัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2325 - พ.ศ. 2394). พระนคร:
สำนักนายกรัฐมนตรี, 2523.

- ศิริ ยาสุก. พัฒนาการทุนนิยมของไทย. พระนคร: พิธีกรพิมพ์, 2522.
 ศรีมหาราชาจำกัด, บริษัท, ศรีมหาราชานุสรณ์. พระนคร: ศิลปาการพิมพ์, 2509.
 (พิมพ์ในงานฉลองครบรอบ 20 ปี พุทธศักราช 2490 - 2510).
 เอก วิสกุล. การเดินเรือพาณิชย์ในประเทศไทย. ม.ป.ท. (พิมพ์เป็นที่ระลึก
 นายไป สราภักพานิช ฉ. วัดมงกุฏกษัตริยาราม 27 มิถุนายน 2493).

บทความ

- ครูโฉวาท. เล่ม 1 (ปีจอ นศศก 1236 วันอังคาร เดือน 9 ขึ้น 3 ค่ำ).
 เตช มุแนก. "ขบถเงี้ยวเมืองแพร่." สังคมศาสตร์ปริทัศน์. 6 (กันยายน - พฤศจิกายน
 2511): 67 - 82.
 ณรงค์ บ่วงพิศ. "บทบาทของคนจีนในการประมุขอาณาจักร" วารสารธรรมศาสตร์
 6 (ตุลาคม 2518 - มกราคม 2519): 95 - 109.
 ทวีศิลป์ สืบวัจนะ. "ความพยายามของเจ้านายไทยในการลงทุนทางเศรษฐกิจ: ศึกษาเฉพาะ
 กรณีพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์." วารสารธรรมศาสตร์
 9 (กรกฎาคม - กันยายน, 2522): 99-119.
 ยุทธนาธิป กรม. ยุทธโกษา. เล่ม 1 (ร.ศ. 111).

วิทยานิพนธ์และเอกสารอื่น ๆ

- ชัยโณม สุนทรสวัสดิ์. "การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับกิจการป่าไม้ทางภาคเหนือของ
 ไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2439 ถึงปี พ.ศ. 2475." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
 แขนงวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.
 ฉายา ประภาพันธุ์. "ระบบเจ้าภาชีนายอาณาจักรสมัยกรุงเก่า ยุคต้น." วิทยานิพนธ์ปริญญา
 มหาบัณฑิต แขนงวิชาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.
 แฉมสุข นุมนนท์. "อิทธิพลทางการเมืองและเศรษฐกิจของอังกฤษในเชียงใหม่" รายงาน
 การสัมมนาประวัติศาสตร์และโบราณคดี ครั้งที่ 1 ลานนาไทย 2511.

- ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ. "การผลิตและการค้าข้าวในภาคกลางตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 (พ.ศ. 2411 - พ.ศ. 2475)." วิทยานิพนธ์ปริญญาโท-บัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.
- ปิยนาค บุญาค. "การวางรากฐานการคมนาคมในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว." จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุนวิจัยรัชกาลภิเษกสมโภช รายงานผลการวิจัย กันยายน, 2518.
- พรณี อวนสกุล. "กิจการเหมืองแร่ที่บุกกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจภาคใต้ประเทศไทย (2411 - 2474)." วิทยานิพนธ์ปริญญาโท-บัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- พวงเพชร สุรัตน์กุล. "เปรียบเทียบผลงานของเสนาบดีกระทรวงเกษตรในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พ.ศ. 2435-2475." วิทยานิพนธ์ปริญญาโท-บัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.
- ภาวดี มหาวินธ์. "การปฏิรูปการทหารในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว." วิทยานิพนธ์ปริญญาโท-บัณฑิต แผนกประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518.
- สิริลักษณ์ ศักดิ์เกรียงไกร. "ต้นกำเนิดของชนชั้นนายทุนในประเทศไทย (พ.ศ. 2398-2453)." วิทยานิพนธ์ปริญญาโท-บัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

Books

- Batson, Benjamin A. Siam's Political Future : Documents From The End of the Absolute Monarchy. New York: Cornell University, 1971.
- Charoenlort, Chira. The Evolution of Thailand's Economy. Bangkok: Thai Watana Panich Press, 1971.

Ingram, James G. Economic Change in Thailand 1850-1970. California: Stanford University Press, 1971.

Nartsupha, Chatthip; Prasartset, Suthy and Chenvidyacharn, Montri.

The Political Economy of Siam 1910-1932. Bangkok: The Social Science Association of Thailand, 1978.

Thompson, P.A. Siam An Account of the country and the People. VOL XVI. Boston: J.B. Millet Company, 1910.

Virginia, Thompson. Thailand: The New Siam, 2 nd: eds. New York: Paragon Book, 1967.

Other Materials

Intarathai, Khoontong. "The Impact of Direct Private Foreign Investment on the Industrialization of Thailand." Ph.d. Thesis. Economics General University of Illinois, 1974.

Wilson, Constance M. "Ethnic Participation in the Export of Thai Rice, 1885-1890." Michigan Papers on South and Southeast Asia No. 131977.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

ประวัติย่อของ จอมพลเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี

จอมพลเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสง-ชูโต) เป็นบุตรคนที่ 4 ของพระยาสุรศักดิ์มนตรี (แสง แสง-ชูโต) เจ้าจางมหาท้าวเล็กในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับ คุณหญิง เจิม บุนนาค เป็นการสืบตระกูลระหว่างตระกูลชูโตกับตระกูลบุนนาค ซึ่งเป็นตระกูลที่นับเนื่องอยู่ในราชินิกุลแห่งสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี สมเด็จพระพันปีหลวงในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โดยนับจากเจ้าคุณนวลเป็นชนิษฐนารี สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีและเจ้าคุณชูโต จอมพลเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีมีพี่น้องรวมบิดามารดา ไกลแก่ พระยาสุนทรสงคราม ผู้ว่าราชการ เมืองสุพรรณบุรี (จัน แสง-ชูโต) พี่ชาย และน้องสาว 2 คนคือ คุณสังวาลย์ แสง-ชูโต กับ คุณหญิง แสง-ชูโต การศึกษาชั้นต้นเริ่มเรียนหนังสือเมื่ออายุ 5-6 ปี เรียนที่บ้านสมเด็จพระยาบรมมหาพิไชยญาติ (ทัต บุนนาค) ผู้เป็นทวด อายุ 13 ปี โคนจุกและบวชเป็นสามเณร อายุ 14 ปี ฝึกหัดราชการที่บ้านเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) สมุหพระกลาโหม อายุ 18 ปี สมรสครั้งแรกกับ ซีก (บุตรเขย สวัสดิ์-ชูโต) เมื่อภรรยาคนแรกถึงแก่กรรมพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงขอ ไร่ บุนนาค (บุตรพระยาสุริยวงศ์ไวยวธิน) พระราชทานให้เป็นภรรยาในพ.ศ. 2425 และเมื่อ ไร่ บุนนาค ถึงแก่กรรมได้แต่งงานใหม่เป็นครั้งที่ 3 กับ เลี่ยม บุนนาค (น้องสาว ไร่ บุนนาค) ใน พ.ศ. 2430 ซึ่งต่อมาได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นท่านผู้หญิง จอมพลเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีไม่มีบุตร และถึงแก่อสัญกรรมเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2474 รวมอายุ 80 ปี

พ.ศ. 2441 อายุ 45 ปี เลื่อนยศเป็นนายพลโทในกรมทหารบก

พ.ศ. 2446 อายุ 50 ปี เป็นแม่ทัพไปปราบเงี้ยว กลับมาได้เบี้ย

บ้านาตุเพิ่มเป็นเดือนละ 1,000 บาท

พ.ศ. 2453 อายุ 57 ปี เป็นองคมนตรีในสมัยรัชกาลที่ 6 เพิ่มศักดินา

อีก 1,000 บาท

พ.ศ. 2461 อายุ 65 ปี เป็นนายหมวดเอกในกองเสือป่า ในรัชกาลที่ 6

พ.ศ. 2468 อายุ 72 ปี เป็นนายพลโทเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี จอมพล

ทหารบก

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ เหรียญที่ระลึกที่ได้รับพระราชทาน

พ.ศ. 2416 ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตรามงกุฏสยามชั้นที่ 5
วิจิตรภรณ์ ในความชอบในราชการซึ่งเป็นที่ 2 ไปเมืองสิงคโปร์และปัตตาเวีย
กับพระยาสมุหนุบราชบุรี ราชทูต

พ.ศ. 2422 ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตรามงกุฏสยามชั้นที่ 3
ช่อ นัฏภรณ์ ในความชอบที่ได้รับราชการแผ่นดิน เป็นอุปทูตไปกับพระยาภาสกรวงษ์
ราชทูต ไปในราชการพิเศษ ณ กรุงลอนดอน เพื่อเจรจาความเมือง เรื่อง นายสำออง
อมาศยุกุล กับ นายนอกรี กงสุลอังกฤษ

พ.ศ. 2424 ได้รับพระราชทานเหรียญเงิน มีรูปเทพยดาถือพวงมาลัย
ในความชอบที่ได้ตั้งโรงพยาบาลรักษาคนเจ็บเป็นอนิราตกโรค

พ.ศ. 2425 ได้รับพระราชทานเหรียญทอง เงิน ทองแดง รวม 6 เหรียญ
เป็นที่ระลึกในความชอบที่เป็นนายกสีกเบิกจ่ายเงินหอมแซมปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตน-
ศาสดาราม และจัดการดูแลรักษาโรงพิพิธภัณฑ (เนชั่นแนลเอ็กซิซิเบน) ในงาน
ครบรอบศตวรรษ

พ.ศ. 2426 ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ช้างเผือกสยามชั้นที่ 3
นิภาภรณ์ น,ช, ในความชอบที่เป็นข้าหลวงออกไปปราบปรามโจรผู้ร้ายที่เมืองสุพรรณบุรี

พ.ศ. 2430 ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ จตุรจุลจอมเกล้า
สำหรับตระกูลชั้นที่ 2 ชื่อ ทศิยจุลจอมเกล้า ท,จ,ว, คำทรงวงศ์ตระกูล

พ.ศ. 2430 ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ จตุรจุลจอมเกล้า
สยามชั้นที่ 2 จตุรवारณ จ,ช, เป็นแม่ทัพใหญ่ฝ่ายเหนือไปปราบฮ่อครั้งที่ 1 และ
การไปปราบฮ่อใต้เหนืออยู่ภูเขาลาว พร้อมเข้ม 3 เข้ม คือ เข้มราชการในพระองค์
เข้มราชการแผ่นดิน เข้มกลาหาญ เหนืออุปปราบฮ่อรูปคชสาร เข้มขบถล่าฮ่อ กับ
เข้มปราบฮ่อ 2 เข้ม

พ.ศ. 2432 ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ มงกุฎสยามชั้นที่ 1
มหาสุรภรณ์

พ.ศ. 2436 ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ จตุรจุลจอมเกล้า
สำหรับตระกูลตำแหน่งชั้นที่ 1 ปฐมจุลจอมเกล้า ป,จ,

พ.ศ. 2438 ได้รับพระราชทานเหรียญจักรมาลา

พ.ศ. 2444 ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ช่างเผือกสยามชั้นที่ 1
มหาवारภรณ์

พ.ศ. 2446 ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เหรียญทวีธาภิเศก
ชั้นทองคำ

พ.ศ. 2446 ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เหรียญรัตนาภรณ์
ชั้นที่ 1 ในรัชกาลที่ 5 ในความคิดความชอบปราบเงี้ยว

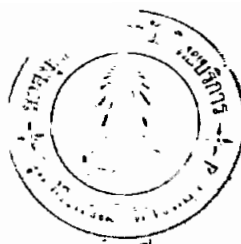
พ.ศ. 2449 ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ รัตนาภรณ์ชั้นที่ 5
ในรัชกาลที่ 4 มหาเฉลิมวิเศษในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 4 พระจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว

พ.ศ. 2450 ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เหรียญรัชมงกลทองคำ

พ.ศ. 2451 ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ รัตนาภรณ์ชั้นที่ 2

พ.ศ. 2452 ได้รับพระราชทาน เข้มพระชนมายุสมมงกลชั้นที่ 2

พ.ศ. 2453 ได้รับพระราชทาน เหรียญรัตนาภรณ์ชั้นที่ 2 ในพระบาท
สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พ.ศ. 2455 ได้รับพระราชทานเหรียญพระบรมรูปทองคำ ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พ.ศ. 2456 ได้รับพระราชทานเข็มทองคำลงยาติดเสื้อ กับเข็มพระบรมรูปสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระราชชนนี พันปีหลวง เป็นกรอบประดับเพชร ในงานฉลองพระชนมพรรษาครบ 50 ปี

พ.ศ. 2465 ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตราวชิราภรณ์ ชั้นที่ 1 จ,ป,ร, เป็นของขวัญในงานทำบุญวันเกิดครบ 71 ปี

เหรียญตราจากต่างประเทศ

จากฝรั่งเศส ได้รับตราลียงออฟเฟอร์เนอร์ชั้นที่ 5 และเมื่อปราบฮอเสรีจโคเลอ เป็นตราลียงออฟเฟอร์เนอร์ชั้นที่ 3

จากเยอรมนี ได้ตรานกอินทรีเหล็กชั้นที่ 1 พร้อมตราสักร์และสายสพายตราบรันสวิกชั้นที่ 1 มีสายสพาย ตรารูปไม้กางเขนชั้นที่ 5

จากโปรตุเกส ได้รับนอซาซินเยอ รากางงเซซางเด วิลดาวิซอซา ตำแหน่งซีอัลเย

ที่มา; เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี, ประวัติการของจอมพลเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (พระนคร: โรงพิมพ์ศรีหงส์, 2504) ฉบับรวมเล่ม พ.ศ. 2504

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา; เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี, ประวัติการของจอมพลเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (พระนคร: โรงพิมพ์ศรีหงส์, 2504) ฉบับรวมเล่ม พ.ศ. 2504

ภาคผนวก ข.

บัญชีรายจ่ายของหน่วยรับใช้พระราชาคณะ เจ้ากัก

ปก 127		ชื่อผู้ นามผู้จ่ายเงิน	ตำบล	เลขที่	ถึง	มี เงิน	เงิน
เดือน	วัน						
ตุลาคม	1	สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชเทวี	กรุงเทพ	1	200	200	20,000
"	1	เจ้าจอมมารคณา	"	1701	1900	200	20,000
"	1	เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี	"	6481	14960	8480	848,000
"	1	คุณหญิงเลียม สรศักดิ์	"	4481	6480	2000	200,000
"	1	พระยาราชวังสรรค์	"	1901	2100	200	20,000
"	1	พระยาสุรเสนา	"	2101	2200	100	10,000
"	1	พระยาบรมบาทบำรุง	"	2201	2300	100	10,000
"	1	พระยาจักรีประลาต	"	2541	2590	50	5,000
"	1	พระยาสุรธรรมไมตรี	"	2301	2330	30	3,000
"	1	พระยาบุรุษรัตนราชพัลลภ	"	2431	2450	20	2,000
"	1	พระยารวพงษ์พิพัฒน์	"	2451	2470	20	2,000
"	1	พระยาฤทธิรงค์กรมเจด	"	2471	2490	20	2,000
"	1	พระยานุรักษ์จตุรงค์	"	2491	2510	20	2,000
"	1	พระมนตรีพจนกิจ (อ)	"	2511	2530	20	2,000
"	1	พระราชวรินทร์	"	2531	2540	10	1,000
"	1	พระยานาพิศภานี	"	2591	2650	60	6,000
ชดชยกไป						11530	1,153,000

ศก 127		นามผู้ถือหุ้น	ตำบล	เลขที่	ถึง	มีหุ้น	เงิน
เดือน	วัน						
		ขอกยกมา				1 530 1	1,153,000.
ตุลาคม	1	พระศรีทิพย์โภชน	กรุงเทพ	2651	2700	50	5,000
"	1	พระโทร เลขขรรค์การ	"	2331	2430	100	10,000
"	1	พระรัตนจักร	"	14971	14980	10	1,000
"	1	หม่อมราชวงศ์เล็ก	"	2701	2730	30	3,000
"	1	หลวงโยธาเดชาภิบาล	"	2731	2750	20	2,000
"	1	หลวงชำนาญบุตทกิจ	"	2751	2770	20	2,000
"	1	หลวงวณพัชร์ศิริการ	"	2771	2790	20	2,000
"	1	หลวงฤทธิรงค์ศรีบุญ	"	2791	2810	20	2,000
"	1	มิสเตอร์คัมภีร์ เอยศิริลิก	"	2811	2970	160	16,000
"	1	มิสเตอร์เยแอนคโกคิโน	ศรีราชา	2971	3070	100	10,000
"	1	มิสเตอร์แอฟวีเคเยซซ์	กรุงเทพ	3071	3270	200	20,000
"	1	วาทีนายร อยศรีวัน	"	3271	3290	20	2,000
"	1	คุณพระจัน	"	14961	14970	10	1,000
"	1	คุณสังวาล สุรศักดิ์	"	3481	3780	300	30,000
"	1	คุณหญิง สุรศักดิ์	"	3781	3980	200	20,000
"	1	คุณดวง สุรศักดิ์	"	3981	4080	100	10,000
"	1	คุณเขื่อน สุรศักดิ์	"	4081	4180	100	10,000
		ขอกยกไป				12990	1,299,000

ศก 127		นามผู้ถือหุ้น	ตำบล	เลขที่	ถึง	มีหุ้น	เงิน	
เดือน	วัน							
		ยอดยกมา				12990	1,299,000	
ตุลาคม	1	คุณลัย สุรศักดิ์	กรุงเทพ	4181	2480	100	10,000	
"	1	คุณเปรม สุรศักดิ์	"	4281	4380	100	10,000	
"	1	คุณประทุม สุรศักดิ์	"	4381	4480	100	10,000	
"	1	บริษัทกิมเฮงหลี	"	201	1700	1500	150,000	
"	1	มิสเตอร์มาเรียนออฟเดเชอซ์ ศรีราชา	ศรีราชา	3441	3480	40	4,000	
"	1	มิสเตอร์มิสเตอร์ลินด์	กรุงเทพ	"	3421	3440	20	2,000
"	1	นายเลิศ	"	3321	3420	100	10,000	
"	1	จันทิมเฮง	นากลาง	3291	3720	30	3,000	
"	1	จันทิม	กรุงเทพ	ศรีราชา	14981	14990	10	1,000
"	1	นายพน	กรุงเทพ	14991	15000	10	1,000	
		รวมทั้งสิ้น	ระยอง					
			กรุงเทพ					
						<u>15000</u>	<u>1,500,000</u>	

ภาคผนวก ค.

การประเมินค่าใช้จ่ายและรายได้ของบริษัท ศรีราชาทუნ จำกัด

	บาท	สตางค์	บาท	สตางค์
ไม้ซุงคิ๊ดเฉลี่ยยาว 4 วาโต 9 ก้าว ซุงหนึ่งคิ๊ดเฉลี่ย เป็น 66 กิวบิกฟุต เมื่อเฉลี่ย แล้วจะเหลือเป็นเนื้อไม้คันทันหนึ่ง 50 กิวบิกฟุต หรือ 1 คันทัน				
ใส่หุ้ยค่าป่าทั้งสันตั้งแต่เอาไม้ซุงออกจาก ป่าส่งถึงโรงเลื่อย คันทันละ	10	50		
ใส่หุ้ยโรงเลื่อยค่าเฉลี่ยไม้ซุง คิ๊ดค้ำจิก การหักค้ำคอกเบียดอิน รั้วรั้วไฟค้ำซอมแซม ค้ำลึก หรือแฉอื่น ๆ ค้ำระวางเรือโปะส่งไม้เข้ามา แลค้ำใส่หุ้ยในกรุงเทพ ฯ ทั้งสัน คันทันละ	16	50		
ค้ำใส่หุ้ยที่ยังแลไม่เห็น	3	--		
รวมใส่หุ้ยทั้งสันจนเอาขึ้นไว้ที่จำหน่าย ของบริษัทในกรุงเทพ ฯ คันทันละ			30	
<u>ค่าไม้ที่จะเสียออก</u> ในขั้นแรกบริษัทตั้งใจจะให้โรงเลื่อย ฯ ไม้ซุง ออกเดือนละ 1,000 คันทัน หรือ 50,000 กิวบิกฟุต ค่าใส่หุ้ยคันทันหนึ่ง 30 บาท ตามมีแรงอยู่ข้างบนนี้แลแล้ว คิดใส่หุ้ยตกเดือนละ 30,000 บาท คิ๊ดปีหนึ่งเป็นเงิน				360,000

ค่าจำหน่ายไม้ ในเดือนหนึ่ง

	บาท	สตางค์	บาท	สตางค์
ชนิดไม้ตะเคียน, ไม้ยาง, ไม้กะบาก, ไม้กะแมก, และไม้ชนิดอื่น ๆ มีหลายชนิดไม้ แฉงต่าง ๆ				
2,500 ฟุตไม้ตะเคียนสำหรับต่อเรือทำบ้าน เรือนที่เป็นการถาวร ฟุตละ 2 บาท 50 ส.ต.	6,250			
1,000 ฟุตไม้ยาง, เลื่อยเป็นไม้ออเคอร์ พิเศษ ฟุตละ 1 บาท 50 ส.ต.	1,500			
1,500 ฟุตไม้ยางสังเลื่อยพิเศษ ฟุตละ 1 บาท. 37 1/2 ส.ต.	2,062	50		
2,000 ฟุตไม้ต่าง ๆ ฟุตละ 1 บาท 25 ส.ต.	2,500	-		
2,000 ฟุตไม้ต่าง ๆ ฟุตละ 1 บาท 20 ส.ต.	2,400	-		
2,500 ฟุตไม้ต่าง ๆ ฟุตละ 1 บาท 12 1/2 ส.ต.	2,812	50		
2,500 ฟุตไม้ต่าง ๆ ฟุตละ 1 บาท - ส.ต.	2,500			
36,000 ฟุตไม้ต่าง ๆ ฟุตละราคา 37 1/2 ถึง 75 ส.ต.	25,000			
รวม 50,000 ฟุต				

ค่าจำหน่ายไม้ ในเดือนหนึ่ง

	บาท	สตางค์	บาท	สตางค์
รวมจำหน่ายในเดือนหนึ่ง	45,025	--		
ค่าเห็นและปลายไม้เดือนละ	1,600	--		
รวมเดือนหนึ่ง	45,625	--		
รวมปีหนึ่ง	-	--	559,500	
หักค่าใส่หุ้ยในปีหนึ่งแจ้งอยู่ข้างบนนี้แล้วเป็นเงิน	-	--	360,000	
คงเหลือเป็นกำไร			199,500	
ไม้ 36,000 บิก ฟุตนี้จำหน่ายราคาต่ำกว่าไม้ สิงคโปร์เป็นอันมาก ไม้สิงคโปร์เข้ามาจำ หน่ายในกรุงเทพฯ ฯ				
ขอยกไป			199,500	

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำจำหน่ายไม้ ในเดือนหนึ่ง

	บาท	สตางค์	บาท	สตางค์
ยกมา			199,500	
ผู้ที่รับเข้ามาจำหน่ายได้มีประโยชน์เอกชนเช่นนี้ในระหว่างเงินสยามกับเหรียญสิงคโปร์ ถ้าเอกชนเมืองสิงคโปร์จะลดลงไม้สิงคโปร์ที่จำหน่ายจะต้องขายราคาสูงขึ้นอีก				
ในคอนเซ็ปต์นี้มีสิ่งของที่เกิดขึ้นในป่าเป็นสินค้าคือ ไม้, ฟืน, เข็มสำหรับรอกตึก, เชื้ออบ้าน, เสื่อเรือนเสื่อสะพานไม้หลักทำโปชน้ำมันยาง, หวายขมื่น ชัน, เปลือกไม้, และสินค้าอื่น ๆ อีกเป็นอันมากกำไรที่ออกจากสินค้าเหล่านี้ปีหนึ่งอย่างต่ำที่สุด			50,000	
ถ่านที่บริษัทเคยเผาอยู่ทุกวัน ๆ หนึ่งได้ 80 ทาบเศษ เดือนหนึ่ง 2,400 ทาบเศษปีหนึ่ง 28,800 ทาบเศษทาบหนึ่งซื้อขายอย่างต่ำตก ทาบละ 2 บาท ปีหนึ่งเป็นเงิน 57,600 บาท				
กำไรกว่าร้อยละร้อย เช่น เรื่องถ่านที่จะเผาต่อไปจะต้องการวันละกี่ร้อยทาบก็ไม่ยากปีหนึ่งจะเป็นกำไร			28,500	
รวมประโยชน์ทั้งสิ้นในปีหนึ่ง			278,000	
เมื่อบริษัทมีทางส่งไม้หมอน รถไฟจะมีกำไรเป็นอันงามไม้หมอนรัฐบาลต่างประเทศจะต้องการใช้สำหรับรถไฟเมืองอินเดียน, เมืองจีน				

บัญชีรายละเอียดการคิดราคาไม้ ตั้งแต่ตัดฟันในป่าส่งมาถึงโรงเลื่อย จากโรงเลื่อย ส่งลงเรือสำเภาเพียงจนถึงส่งลงเรือใหญ่ที่อ่าวศรีราชา

รายละเอียด	ตกกำละ		รวมเงิน	
	บาท	ส.ต.	บาท	ส.ต.
ค่าตัดฟันต้นไม้ในระหว่าง 5 เดือนไม้โตเร่งรัด ทำการตัดฟันไม้โค 31750 กำค่าจ้างเป็นเงิน 3482 บาท 27				
สตางค์ตกกำละ	--	11		
ค่าชักลากไม้ในป่าโดยใช้เครื่องวิด 3 เครื่อง ๆ หนึ่งมีกำลัง 10 แรงม้าเศษ แยกออกเป็น 3 กอง ๆ เหล่านี้ต้องฉางทางเข้าไปในจนถึงที่จุดแห่งหมู่ไม้ แลวางทางเหล็กแยกจากทางใหญ่ ในระหว่างเดือนหนึ่งทำการได้ไม้ 4232 กำเงิน 1950 บาท ตกกำละ	--	45		
ค่าส่งไม้ตั้งแต่ถนนทางแยกเข้าไปในป่า จนมาถึงโรงเลื่อยศรีมหาราชา พร้อมทั้งดอกเบี้ยเบ็จเสร็จในการรถไฟเงิน 350,000 บาท				
คิด 7 เปอร์เซ็นต์ต่อปี			เงิน 26,250 บาท	
คิดค่าชำรุดปีละ 5 เปอร์เซ็นต์			เงิน 17,500 บาท	
ค่ารักษาทางทั้งค่าแรงแลสิ่งของ			เงิน 3,620 บาท	
ค่าเงินเดือนพื้นน้ำมันต่าง ๆ สำหรับรถ			เงิน 3,600 บาท	
ค่าซ่อมแซมเครื่องรถ			เงิน 2,000 บาท	
รวมเงิน			52,970 บาท	
-หรือเดือนหนึ่ง			4,414 บาท	
เดือนหนึ่งส่งไม้ลงมา 8,190 กำ	--	54		
ค่าช่างช่วยลากต้นไม้เมื่อเวลาว่างเปล่าไม้โคทำการชักลากเสนาในปีหนึ่งใช้ได้แต่ฤดูฝน วันหนึ่งใช้การได้ 5 ไม้				
กระบือใช้ลากรถ	1	11		
	1	11		

รวมเฉลี่ย	ตกก่าละ		รวมเงิน	
	บาท	ส.ต.	บาท	ส.ต.
ขอยกมา ตั้งแต่ปลายทางมาส่งถึงตนทางแยกทุนในการสั้วพาหนะนี้	1	11		
เงิน 27,800 บาท คิคคอกเบี้ย 7 เปอรเซ็นครึ่งคอปปีเงิน 2,085 บาท คิคในระหว่างเคื่อนหนึ่ง 174 บาท ทำการ ไค 8,500 ก่า	--	02		
ค่าคนเล็ยและค่ากินสำหรับสั้วพาหนะปีหนึ่งเงิน 10,000 บาท คิคเคื่อนหนึ่ง 8 บาท 33 สตางค์ 8,190 ก่า	--	10		
ค่าภาษีไม้ 8,090 ก่าเคื่อนหนึ่งเงิน 2,050 บาท	--	25		
ค่าออฟฟิศในป่าดูแลตรวจการเคื่อนละ 1,600 บาทในไม้ 8,190 ก่า	--	20		
รวมก่าหนึ่ง	4	68	พุดหนึ่ง	23
ค่าใส่หุยในโรงเล็ย, ออฟฟิศ, และเสมียนในโรงเล็ย ค่าคนเล็ยไม้, ค่าคนรักษาโมงยาม, ค่ากัลชันกองไม้, ส่งไม้ที่สพาน, รวมทั้งค่าสรอมแซมเครื่อง เคื่อนหนึ่งเงิน 6,495 บาท				
คิคเคื่อนละ 8,190 ก่า	--	79		
ค่าคอกเบี้ยในรายเงินที่เป็นหน่ออยู่ 740,000 บาท คิค 7 เปอรเซ็นครึ่งเป็นเงิน 55,500 บาท เคื่อนหนึ่ง 4,625 บาท คิคเคื่อนหนึ่ง	--	56		
ค่าคอกเบี้ย 7 เปอรเซ็นครึ่งในเงินทุนโรงเล็ยแลโรง งาน 120,000 บาทปีหนึ่ง 9,000 บาท เคื่อนหนึ่ง 750 บาท เคื่อนละ 8,390 ก่า	--	09		

รายละเอียด	ตกก่าละ		รวมเงิน	
	บาท	สต.	บาท	สต.
ค่าอินชัวร์นโรงเลื่อยและไม้ที่มีอยู่ในสตอก 160,000				
บาทปีละ 2 เปอรเซ็น เงิน 3,200 บาทเดือน 266				
บาท 66 สตางค์ คิดเดือนละ 8,190 ก่า	--	03		
ค่าเสียหายชำรุดในเครื่องโรงเลื่อยยู่ 120,000				
บาทปีละ 5 เปอรเซ็นเงิน 6,000 บาท เดือนหนึ่งเงิน				
500 บาท คิดเดือนละ 8,190 ก่า	--	06		
รวมก่าหนึ่ง	1	53	พุดหนึ่ง	27

รวม 2 ยอดตกพุดคิวบิกนึ่ง 50 สตางค์

บางูชีรายเลื่อยคตามที่ได้คิดมานี้ โรงเลื่อยจะเลื่อยได้
 เต็มก่าตั้งวันละ 35 ต้น ในเดือนหนึ่งทำการ 26วันตก
 เป็นไม้ 910 ต้น คิดถัวเป็นไม้ต้นหนึ่งยาว 4 วา, ใต 9
 ก่า ๆ หนึ่งโตได้ 4 นิ้วกระเบียคพุด 8,190 ก่า ต้นหนึ่งค
 คิดเป็นคิวบิกพุด 66 คิวบิกพุด ลตคาครองเลื่อย, ค่าเปลือก
 และกระพีไม้ออก 25 เปอรเซ็น คงต้นหนึ่งได้ 50 คิวบิวพุด

ไม้ขายได้เป็นราคาต่าง ๆ กัน ถัวเป็นราคาพุดละ 1

บาท 23 สตางค์ หักทุน 50 สตางค์คงเหลือก่าไร 73

สตางค์ สงเสมอหาศรีราชา คิดวันหนึ่งเลื่อยไม้ได้ 1,750

คิวบิกพุด คิดคิวบิกพุดละ 1 บาท 23 สตางค์ เป็นเงิน

2,186 บาท ไม้ปีหนึ่งทำการ 300 ชัน

เป็นเงิน 655,800 บาท ส่วนก่าไรที่ได้นอกจากบางูชีนี้ คือ

ค่างาน, ฟัน, ไม้เสาดต่าง ๆ, ไม้เข็มรากคัก, หมอนรด
 ไฟ, หลักโปะ, หลักหอย, ซึ่งทำอยู่ทุกวันนี้ค่างานหาก

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เอกสารรัชกาลที่ 5 ม. 16. 2/83 ป่าไม้กระยาเลขศรี

ราชา ประกาศการจัดตั้งเป็นบริษัทศรีราชา ทุนจำกัด กันยายน 2451

ภาคผนวก ง

รายชื่อคณะกรรมการดำเนินงาน พ.ศ. 2470

จอมพลเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี

หม่อมเจ้าพันธุ์ทิพย์ กรมหมื่นนครสวรรค์

หลวงภูมิพิริต นายช่างทั่วไปในป่า หน้าที่

นายกกรรมการอำนวยการ

รองผู้จัดการและผู้ตรวจการทั่วไป

1. อำนวยการสำรวจป่าทำแผนที่ตัดไม้

2. คัดทาง พุนดิน วางราง ทำทางรถไฟ

3. ตรวจรักษาซ่อมแซมทางรถไฟ

4. ตรวจโทรศัพท์ทั่วไป

5. ตรวจรักษารั้วบึงชอมในหน้าที่นายช่าง

รถจักร รถบรรทุกทั้งหมด

6. งานเบ็ดเตล็ดการช่าง

หม่อมถวิศ ศิริวงศ์ ณ อยุธยา ผู้จัดการป่าทำหน้าที่

1. จัดการอพยพ หนองเปือ รั้วบึงชอมกลาง
เงินการปกครองทั่วไป

2. อำนวยการเดินรถ ขนไม้ ตัดไม้ บังคับบัญชี
ชาวอินชทั้งหมด

3. การงานเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ แก่หน้าที่ผู้จัดการป่า

หม่อมราชวงศ์ เขจร ทวีวงศ์ ณ อยุธยา

นายไพศาล ไทฉนวน

หม่อมหลวงครุฑ ศิริวงศ์ ณ อยุธยา

ร้อยตรีน้อม

มิสเตอร์แม็กกินค็อกซ์

หัวหน้าตรวจคุมตัดไม้รั้วบึงชอมไม่ แขนงหุบบอน

ผู้ช่วย แขนงหุบบอน

หัวหน้าคุมไม้ ยาย หนองน้ำเขียว

ผู้ช่วยฝ่ายหนองน้ำเขียว

ผู้จัดการทั่วไป

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ สบ. 2.33/6 สำเนาฎีกาของเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี

22 ตุลาคม 2470

ประวัติ

นางสาวลักษมี รัตตสัมพันธ์ สำเร็จการศึกษาปริญญาการศึกษาบัณฑิต (เกียรตินิยม
อันดับสอง) วิชาเอกสังคมศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน เมื่อปีพ.ศ.2518
และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์
ที่บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีเดียวกัน และในปี พ.ศ.2519 เข้ารับราชการ
ในโรงเรียนรัตนาคีเบศร จังหวัดนนทบุรี .

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย